

Rapport 6290

ORANJESTRAAT 7 TE SLIEDRECHT

G.P.A.M. Nieuwlaat

Oranjestraat 7 te Sliedrecht, gemeente Sliedrecht

Een bureauonderzoek

G.P.A.M. Nieuwlaat

Colofon

ADC Rapport 6290

Oranjestraat 7 te Sliedrecht, gemeente Sliedrecht
Een bureauonderzoek

Auteur(s): G.P.A.M. Nieuwlaat
In opdracht van: Merwestreek

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, 7 december 2023
Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

Status rapportage:
versie 1.0

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.
ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend
uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:
Kies een senior

ISSN 1875-1067

ADC ArcheoProjecten
Nijverheidsweg-Noord 114
3812 PN Amersfoort
Tel. 033-299 81 81
E-mail info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Inleiding en administratieve gegevens	7
2 Bureauonderzoek	10
2.1 Doelstelling en vraagstelling	10
2.2 Methode	10
2.3 Resultaten	10
2.4 Gespecificeerde verwachting en conclusie	22
3 Aanbeveling	24
Literatuur	25
Geraadpleegde websites	26
Lijst van afbeeldingen en tabellen	27

Tabel 1. Overzicht van de verschillende perioden.

Archeologische periode		Datering		Geologisch tijdperk							
Nieuwste tijd		C		Holoceen							
Nieuwe tijd		B	1795								
		A	1650								
Middeleeuwen		Late Middeleeuwen B	1500			1150 na Chr.	Laat-Subatlanticum				
		Late Middeleeuwen A	1250								
		Ottoons	1050								
		Karolingisch	900								
		Merovingisch laat	725								
		Merovingisch vroeg	525								
Romeinse tijd		Laat	450								
		Midden	270								
		Vroeg	70 na Chr.								
Prehistorie	IJzertijd	Laat	15 voor Chr.	450 voor Chr.	Vroeg-Subatlanticum						
		Midden	250								
		Vroeg	500								
	Bronstijd	Laat	800								
		Midden	1100								
		Vroeg	1800								
	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2000	3700	Subatlanticum						
		Midden	2850								
		Vroeg	4200								
	Mesolithicum (Midden-Steentijd)	Laat	4900/5300	7300	Atlanticum						
		Midden	6450								
		Vroeg	8640								
		Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	9700	9700	Preboreaal					
			Laat	12.500							
									Jong B	16.000	
			Jong A	35.000							
									Midden	250.000	114.000
			Oud	322.000			Belvédère/Holsteinien				
								Oud			
			Oud	384.000			Holstienien				
Oud								416.000	Elsterien		
			Oud	463.000							

Samenvatting

In opdracht van Merwestreek heeft ADC ArcheoProjecten in november 2023 een bureauonderzoek uitgevoerd naar de kans op de aanwezigheid van archeologische waarden op de locatie Oranjestraat 7 te Sliedrecht (afb. 1 en afb. 2).

De aanleiding voor het onderzoek is de voorgenomen sloop van de bestaande bebouwing in het plangebied, gevolgd door de bouw van een tweetal nieuwe woningen.

Op basis van het bureauonderzoek is een gespecificeerde verwachting opgesteld. Hieruit bleek dat het plangebied binnen de invloed van de Merwede ligt. In de ondergrond van het plangebied is Hollandveen aanwezig, afgedekt door afzettingen van de Merwede. Hierbij zijn waarschijnlijk oudere archeologische niveaus geërodeerd. In ieder geval in de 19^e eeuw ligt ter hoogte van het plangebied een droge plaat, het Kerkeplaatje. Dit wordt als bos of hakhout geëxploiteerd. In de top hiervan zijn resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd aangetroffen. Voor de aanleg van de huidige wijk in de jaren '30 van de 20^e eeuw is deze plaat eerst opgehoogd met een circa 2 meter dik ophoogdek. In dit dek en in de top van de natuurlijke afzettingen er onder kunnen archeologische resten uit de Late Middeleeuwen of Nieuwe Tijd voorkomen. De geplande nieuwbouw wordt echter op staal gefundeerd, en zal grotendeels binnen de contouren van de huidige bebouwing plaatsvinden. Het is onwaarschijnlijk dat oudere, archeologisch interessante niveaus worden verstoord bij de geplande ingrepen.

ADC ArcheoProjecten adviseert om het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling, mits de graafwerkzaamheden niet dieper reiken dan 1,5 m -mv. Het is altijd mogelijk dat tijdens grondwerkzaamheden onverwacht archeologische vondsten aan het licht komen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van de grondwerkzaamheden te wijzen op de plicht deze zogenoemde toevalsvondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 5.10 en 5.11 van de Erfgoedwet. De melding dient behalve bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) tevens plaats te vinden bij de gemeente Sliedrecht.

Afb. 1. Locatie van het plangebied.

1 Inleiding en administratieve gegevens

In opdracht van Merwestreek heeft ADC ArcheoProjecten in november 2023 een bureauonderzoek uitgevoerd naar de kans op de aanwezigheid van archeologische waarden op de locatie Oranjestraat 7 te Sliedrecht (afb. 1 en afb. 2).

Afb. 2. Detailkaart van het plangebied.

De aanleiding voor het onderzoek is de voorgenomen sloop van de bestaande bebouwing in het plangebied, gevolgd door de bouw van een tweetal nieuwe woningen. Hiertoe dient een nieuw bestemmingsplan. Gemeenten dienen bij het vaststellen van bestemmingsplannen rekening te houden met de eventuele aanwezigheid van archeologische waarden. Hieronder vallen zowel reeds bekende archeologisch waardevolle gebieden als gebieden waarvoor een (verhoogde) archeologische verwachting geldt. Deze waarden krijgen een archeologische (mede)bestemming, die wordt vermeld in de toelichting van een bestemmingsplan, wordt begrensd in de verbeelding (plankaart) en wordt voorzien van regels die zijn gekoppeld aan een vergunningstelsel.

Het plangebied ligt in een gebied waar een gemeentelijk archeologisch beleid is vastgesteld. Op grond van dit beleid valt het plangebied in een zone met een archeologische verwachting. Hier is archeologisch onderzoek verplicht bij ingrepen groter dan of gelijk aan 100 m² en dieper dan 0,30 m onder het maaiveld (–mv).¹

Omdat de voorgenomen plannen deze vrijstellingsgrenzen overschrijden, dient de initiatiefnemer een rapport te overleggen waarin naar oordeel van de bevoegde overheid de archeologische

¹ Ruimtelijkeplannen.nl.

waarde van het plangebied voldoende is vastgesteld. In het kader van dit proces heeft het in dit rapport beschreven onderzoek plaatsgevonden.

In Nederland dient het vaststellen van de archeologische waarde van een plangebied te gebeuren conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 4.1). Gemeenten kunnen hierop aanvullende uitvoeringskaders vaststellen. De gemeente Sliedrecht heeft voor zover bekend geen aanvullende uitvoeringskaders vastgesteld voor het uitvoeren van archeologisch vooronderzoek binnen het plangebied, noch zijn deze voor dit project afzonderlijk opgesteld. Voor dit onderzoek zijn daarom enkel de protocollen van de vigerende KNA gevolgd.

De volgende administratieve gegevens zijn van toepassing:

opdrachtgever:	Merwestreek Contactpersoon: B.A. de Ruijter Adres: Rivierdijk 636, 3371 EE Plaats: Hardinxveld-Giessendam Tel: 0184-612347 E-mail: b.deruijter@merwestreek.nl
Fase(n) AMZ-cyclus:	Een bureauonderzoek
aanleiding:	Sloop van de huidige bebouwing, gevolgd door de bouw van een tweetal woningen.
locatie:	Oranjestraat 7
plaats:	Sliedrecht
gemeente:	Sliedrecht
provincie:	Zuid-Holland
kadastrale gegevens:	Gemeente Sliedrecht, sectie H, perceel 5931
kaartblad:	38D
oppervlakte plangebied:	825 m ²
coördinaten:	112521 / 425922 (NW) 112548 / 425925 (NO) 112552 / 425897 (ZW) 112519 / 425895 (ZO)
bevoegde overheid met contactgegevens:	Gemeente Sliedrecht Adres: Postbus 16, 3360 AA Plaats: Sliedrecht Tel: 140117 E-mail: gemeente@sliedrecht.nl
goedkeuring rapport door bevoegde overheid:	nog niet bekend
Archis-zaaknummer:	XXXXXX
ADC-projectcode:	001677
auteur(s):	G.P.A.M. Nieuwlaat
autorisatie:	Kies een senior
periode van uitvoering:	november 2023
beheer en plaats documentatie:	ADC ArcheoProjecten bv, Amersfoort

2 Bureauonderzoek

2.1 Doelstelling en vraagstelling

Het bureauonderzoek vormt de eerste stap in het vaststellen van de archeologische waarde van het gebied. Het doel van bureauonderzoek is het aan de hand van bestaande bronnen verwerven van informatie over bekende en/of verwachte archeologische waarden in het plangebied, om daarmee te komen tot een gespecificeerde, archeologische verwachting.

Voor het bureauonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- *Zijn mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?*
- *Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek kan worden geadviseerd?*

2.2 Methode

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 4.1 Landbodems, protocol 4002 Bureauonderzoek.

Tijdens het bureauonderzoek worden diverse bronnen geraadpleegd, wat leidt tot het opstellen van een gespecificeerde verwachting. De gespecificeerde verwachting kan worden beschouwd als de conclusie van het bureauonderzoek, omdat hierin wordt aangegeven of archeologische waarden in het plangebied worden verwacht. Als dit het geval is, zal zo mogelijk de aard, de omvang, de diepteligging en de datering van deze waarden worden beschreven. Indien relevant zal de omvang worden weergegeven op een kaart.

2.3 Resultaten

2.3.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied, beschrijving huidig gebruik en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik

Het plangebied is gelegen in de kern van Sliedrecht. Het wordt begrensd door de Oranjestraat in het oosten, de gereformeerde kerk in het zuiden en Oranjestraat 3-6 in het noorden. Het plangebied is momenteel grotendeels bebouwd. De onbebouwde delen zijn verhard met bestrating.

Op basis van de opgevraagde gegevens met betrekking tot de milieuhygiënische situatie in het plangebied kan worden geconcludeerd dat in of rondom het plangebied geen bodemverontreiniging of saneringsactiviteiten bekend zijn. In het kader van het onderzoek zijn gegevens met betrekking tot de aanwezigheid van ondergrondse kabels en leidingen opgevraagd bij het KLIC. Uit de ontvangen gegevens blijkt dat de bekende kabels en leidingen beperkt blijven tot enkele datakabels in het noordoosten van het plangebied, en een stroom en gasaansluiting die naar de zuidwesthoek van de huidige bebouwing loopt. In de overige delen van het plangebied zijn geen bodemverstoringen door ingegraven infrastructuur bekend.

Van het plangebied zelf zijn onvoldoende archeologische en aardkundige gegevens beschikbaar om een uitspraak te kunnen doen over de archeologische verwachting. Daarom zijn tevens gegevens betrokken uit de directe omgeving, waarmee het onderzoeksgebied kan worden gedefinieerd als het gebied binnen een straal van circa 250 m rondom het plangebied. De begrenzing van deze zone is gebaseerd op het gegeven dat hierbinnen sprake is van voldoende informatie om een uitspraak te doen over de archeologische verwachting die representatief is voor het plangebied.

In het plangebied zal de huidige bebouwing gesloopt worden, gevolgd door de bouw van een tweetal nieuwe woningen met een totaal oppervlak van 250 m². De funderingsconstructie van de nieuwbouw is nog niet bekend, noch is de funderingsconstructie van de huidige bebouwing weergegeven op de bouwtekeningen. Mondeling heeft de initiatiefnemer medegedeeld dat de geplande fundering op staal betreft. Ook is de huidige bebouwing naar verwachting op staal gefundeerd. Er worden geen heipalen geslagen.

Bron	Informatie
	Ten zuiden ligt een zone met geulafzettingen, eventueel afgedekt door oeverafzettingen (rD0g). In de iets wijdere omtrek rond het plangebied zijn mogelijke begraven rivierduinen ingetekend.
Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000 (landsdekkende, digitale versie)⁴	Het plangebied en de omgeving zijn niet gekarteerd, wegens bebouwing. In de wijdere omgeving liggen een vlakte van, of welvingen in getij- afzettingen (resp. L74 en M72). Ten noorden van het plangebied ligt een ontgonnen veenvlakte (M81). Beide worden doorkruist door getijdenkreken (R71) of een getij-inversierug (B71). Afzettingen gerelateerd aan rivieractiviteit zijn circa 2 km naar het oosten gekarteerd.
Bodemkaart van Nederland 1:50.000 (landsdekkende, digitale versie)⁵	Het plangebied is niet gekarteerd. In de wijdere omgeving ten noorden van het plangebied liggen drechtaaggronden (Mv41C) en waardveengronden (KvB). Ten zuiden liggen gorsvaaggronden (Rob75) en poldervaaggronden (Mn45A).
Paleogeografische kaart van de Rijn-Maas delta⁶	Het plangebied ligt binnen de Merwede stroomgordel, actief van ongeveer het begin van de jaartelling tot op heden. Het begon als een kleinere getijdenrivier, die later onder invloed van de Waal is gekomen. Direct ten zuiden hiervan ligt de Zwijndrecht stroomgordel, actief van 4020 BP tot 3210 BP. Deze is later afgedekt door de Merwede.
Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN4)⁷	Het plangebied ligt op 4,0 m +NAP. De gehele wijk ten zuiden van de dijk ligt op ongeveer deze hoogte. Het gebied ten noorden van de dijk ligt tot 5 meter lager.

Tabel 3. Lithostratigrafische opeenvolging^a

Lithostratigrafische eenheid	Gemiddelde diepte top niveau (m t.o.v. NAP)	Omschrijving	Ouderdom / periode
Antropogeen pakket	+4	Opgebracht pakket, centrum van Sliedrecht	NT
Formatie van Echteld	+2,5	Kleiige / zandige rivierafzettingen	LME-NT
Formatie van Echteld, geulafzettingen	-3,5	Kleiige / zandige geulafzettingen	ROM VME
Formatie van Echteld	-7	Kleiige / zandige rivierafzettingen	BRONS

Op de bodemkundige overzichtskaart van de Alblasserwaard door vd Linde uit 1955 is het plangebied niet gekarteerd.

Tijdens het laatste glaciaal, het Weichselien, werd in grote gedeelten van Nederland door de wind een pakket zeer fijn tot matig grof zand afgezet, ook wel dekzand genoemd. Deze afzettingen behoren tot de Formatie van Bostel. Tegelijkertijd stroomde door het huidige rivierengebied en de Alblasserwaard, een rivier van het vlechtende type richting Noordzee. De rivier zette zanden en grinden af, de Formatie van Kreftenheye, die vervolgens over een groot gebied afgedekt werden

⁴ Alterra 2008.

⁵ Alterra 2014.

⁶ Cohen et al. 2012.

⁷ ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer.

⁸ Dinoloket.nl

door een dunne, grijze, zandige tot siltige klei met inschakeling van grove zandkorrels. Dit materiaal, ook wel aangeduid als oude rivierklei of de Laag van Wijchen, is vaak kalkarm of kalkloos en bevat vrij veel organische stof. Deze oude rivierklei wordt gerekend tot de Formatie van Kreftenheye en de sedimentatie hiervan vond plaats vanaf het Allerød (aan het einde van het Weichselien) tot aan het Preboreaal (begin van het Holoceen).

Uit dit rivierdal waaide regelmatig materiaal op tot rivierduinen. Met name in de Alblasserwaard en de Krimpenervwaard komen veel van deze zg. donken voor. De meeste zijn bedekt door jongere afzettingen, maar hier en daar zijn de donken als lage heuveltjes in het landschap zichtbaar. Bekende voorbeelden in de Alblasserwaard zijn De Donk ten noorden van Bleskensgraaf, de Schoonenburgse Heuvel tussen Nieuw-Lekkerland en Streefkerk en de Hazendonk langs de provinciale weg, enkele kilometers ten noordoosten van Sliedrecht.⁹ Deze donken bestaan uit matig grof zand, dat wordt gerekend tot het Laagpakket van Delwijnen, onderdeel van de Formatie van Boxtel.

Het Holoceen is het tijdvlak in de aardgeschiedenis waar wij nu in leven. Het begon toen de laatste ijstijd, het Weichselien, ten einde was. Het Holoceen is een relatief warme periode die gekenmerkt wordt door een grote temperatuurstijging. Door deze temperatuurstijging kon het landijs uit het Weichselien afsmelten waardoor de zeespiegel, vooral aan het begin van het Holoceen, sterk steeg. Terwijl in het oosten en zuiden van Nederland (Hoog Nederland) het vooral de pleistocene afzettingen zijn die vlak of direct aan het oppervlak voorkomen, zijn het in West- en Noord-Nederland (Laag Nederland) de holocene afzettingen die tot in de diepe ondergrond, 15 tot 20 meter, de pleistocene lagen bedekken. Deze holocene afzettingen zijn ontstaan onder invloed van zowel de zee als de rivieren. De mariene (=zee-)afzettingen worden gerekend tot de Formatie van Naaldwijk, de fluviatiele (=rivier-)afzettingen tot de Formatie van Echteld en het veen tot de Formatie van Nieuwkoop.

Formatie van Echteld

Tijdens het begin van het Holoceen stroomden de grote rivieren (Rijn en Maas) door het gebied. Aanvankelijk was het riviertype meanderend. Tussen ca. 8000 en 7000 BP, het begin van het Atlanticum, verandert dit in anastomoserend. In een anastomoserende rivier vertakt het geulsysteem zich in meerdere geulen die stroomafwaarts smaller worden en weer bij elkaar komen. Kenmerkend is de stabiele ligging van de geulen, ingeklemd tussen de begroeide oeverwallen. In de ondergrond van het onderzoeksgebied bevinden zich zowel geulafzettingen (matig fijn tot matig grof zand) als oever- en komafzettingen (zand, zandige klei en klei) van dit systeem. De fluviatiele sedimenten zijn in de ondergrond van de Alblasserwaard afgezet in het zg. primariene gebied, wat wil zeggen dat de rivier onder invloed stond van getijdenbewegingen en er dus zout water landinwaarts kon stromen. De afzettingen van de Formatie van Echteld bestaan overwegend uit kleiige komafzettingen, hoewel plaatselijk ook meer zandige oever- en geulafzettingen kunnen voorkomen.¹⁰

Hollandveen Laagpakket

Tegen het eind van het Atlanticum raakte het gebied minder vaak overstroomd, waardoor de vegetatie zich kon ontwikkelen. Aanvankelijk bestond deze vegetatie vooral uit riet en zegge. Later ging zich in het gebied een bosvegetatie ontwikkelen, gedomineerd door *Alnus* (els) en *Salix* (wilg). Dit alles resulteerde in een dik veenpakket, het Hollandveen Laagpakket, behorende tot de Formatie van Nieuwkoop. Ingeschakeld in dit veen komen plaatselijk rivierafzettingen van de Formatie van Echteld voor, zoals boven besproken.¹¹

Formatie van Echteld, afzettingen van de Merwede

Na een periode van betrekkelijk weinig fluviatiele activiteit, vinden er vanaf enkele eeuwen na het begin van de jaartelling weer overstromingen plaats in de omgeving van het plangebied. In deze periode volgden de grote rivieren, waaronder de Merwede, min of meer hun huidige loop. In een enkele kilometers brede strook langs de grote rivieren bevindt er zich hierdoor een ca. 1 m dikke

⁹ Bosch & Kok 1994.

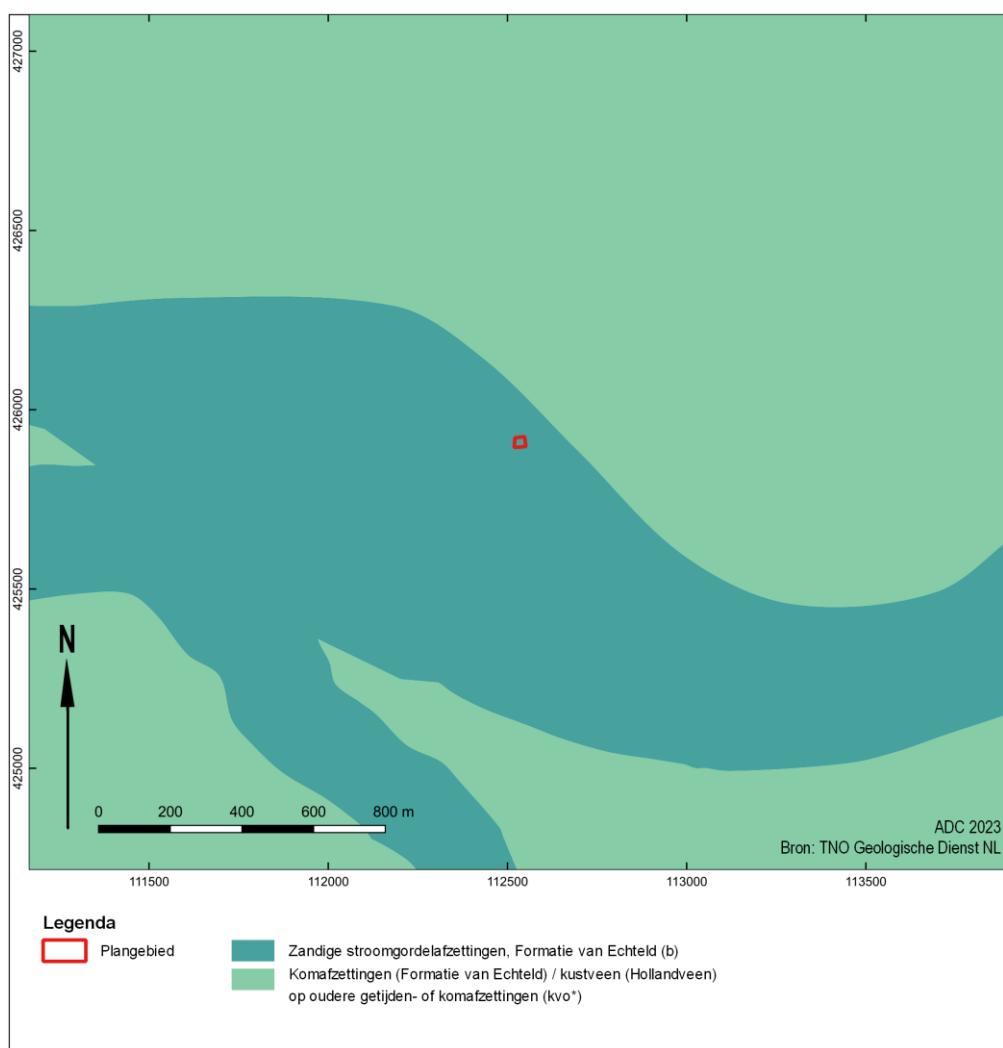
¹⁰ Bosch & Kok 1994.

¹¹ idem.

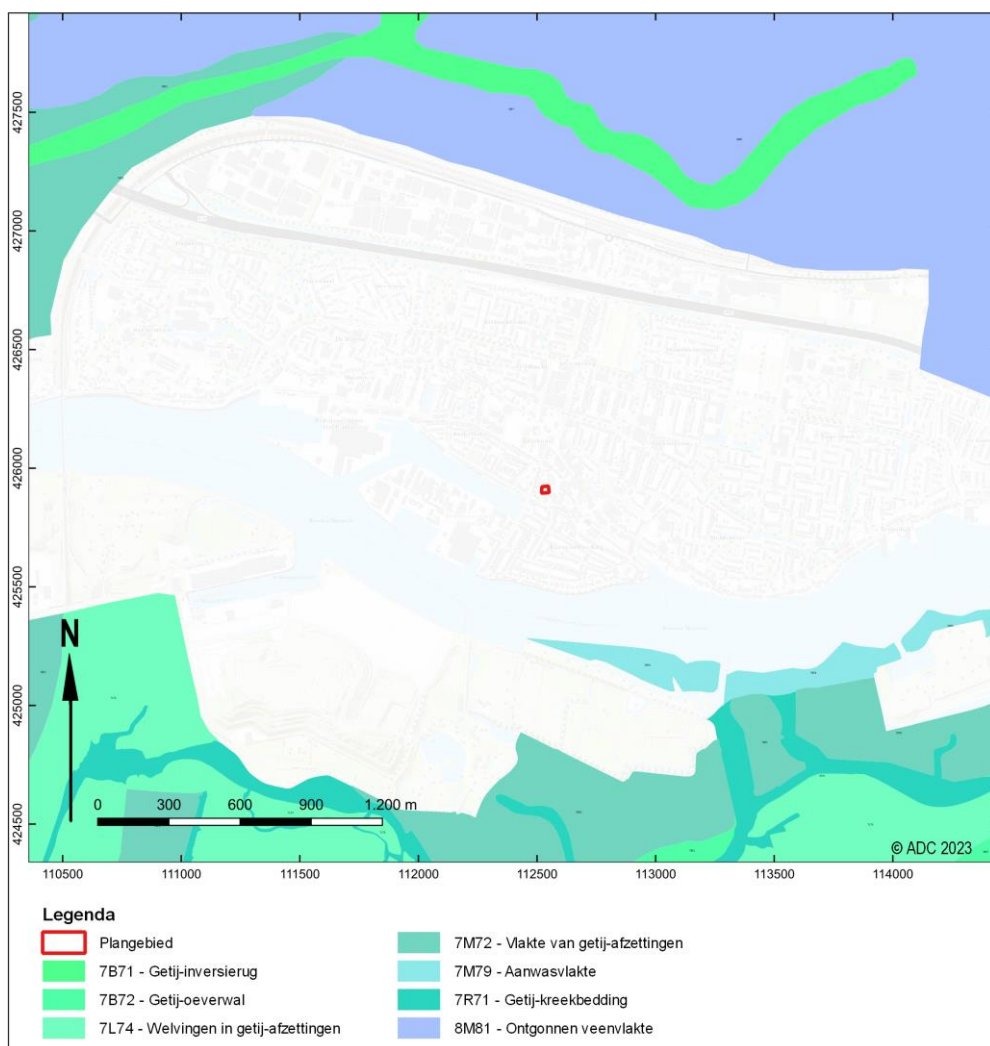
laag komafzettingen (klei) in de Alblasserwaard. De onderzoekslocatie ligt echter aan de rand van een gebied waar door de Merwede oeverafzettingen zijn afgezet (afb. 7).¹² Op de plaatsen waar de stroomgeul van de Merwede is geweest, is de kans groot dat eerder tijdens het Holoceen gevormde en hierboven beschreven afzettingen zijn geërodeerd en verdwenen, mogelijk ook dus op de onderzoekslocatie. De Merwede was actief vanaf 2071 BP tot aan de bedijking in de Late Middeleeuwen.

Ter hoogte van het plangebied zouden oevers van de Merwede aanwezig kunnen zijn. Gezien het hoogteverschil met de delen ten noorden van de dijk is het waarschijnlijk dat het gebied ten zuiden van de dijk opgehoogd voor de aanleg van wijk. Deze zouden de oude oevers afgedekt kunnen hebben. Het is onduidelijk of onder de afzettingen van de Merwede enkel rivierafzettingen voorkomen, of er nog een pakket Hollandveen aanwezig is. Door de latere rivieractiviteit zal een archeologisch niveau hier echter geërodeerd zijn.

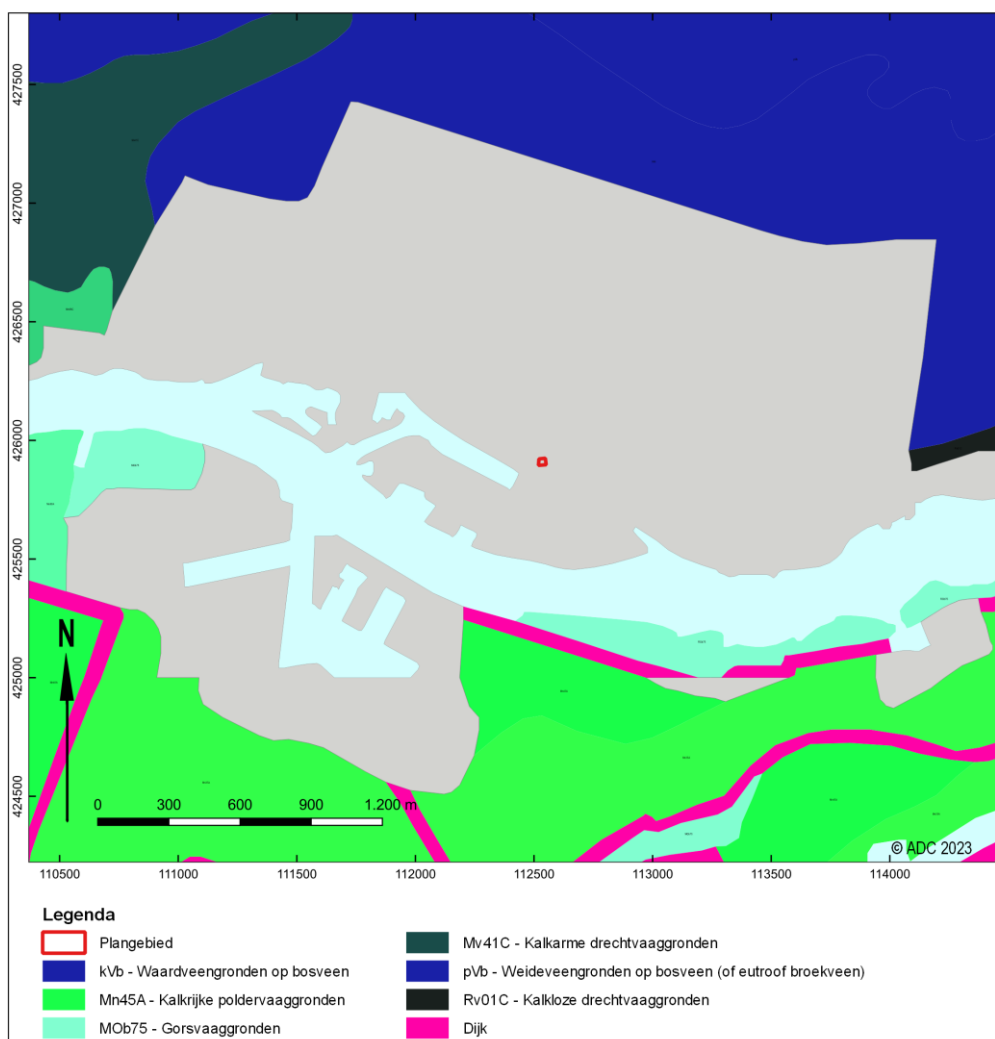

Afb. 4. Het plangebied op de geologische kaart 2021 (DINOloket.nl)

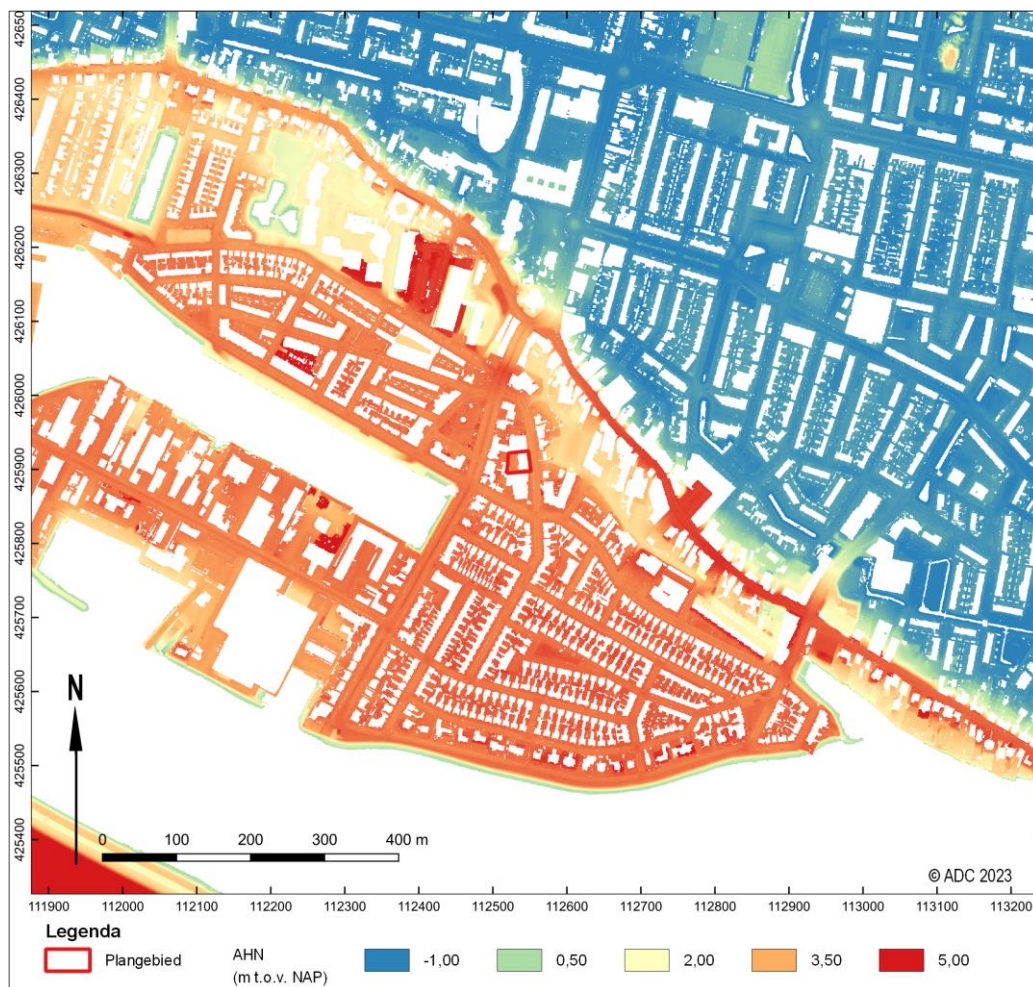
¹² Cohen *et al.* 2012.

Afb. 5. De geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000 (Alterra 2008)

Afb. 6. Het plangebied op de bodemkaart van Nederland (Alterra 2014)

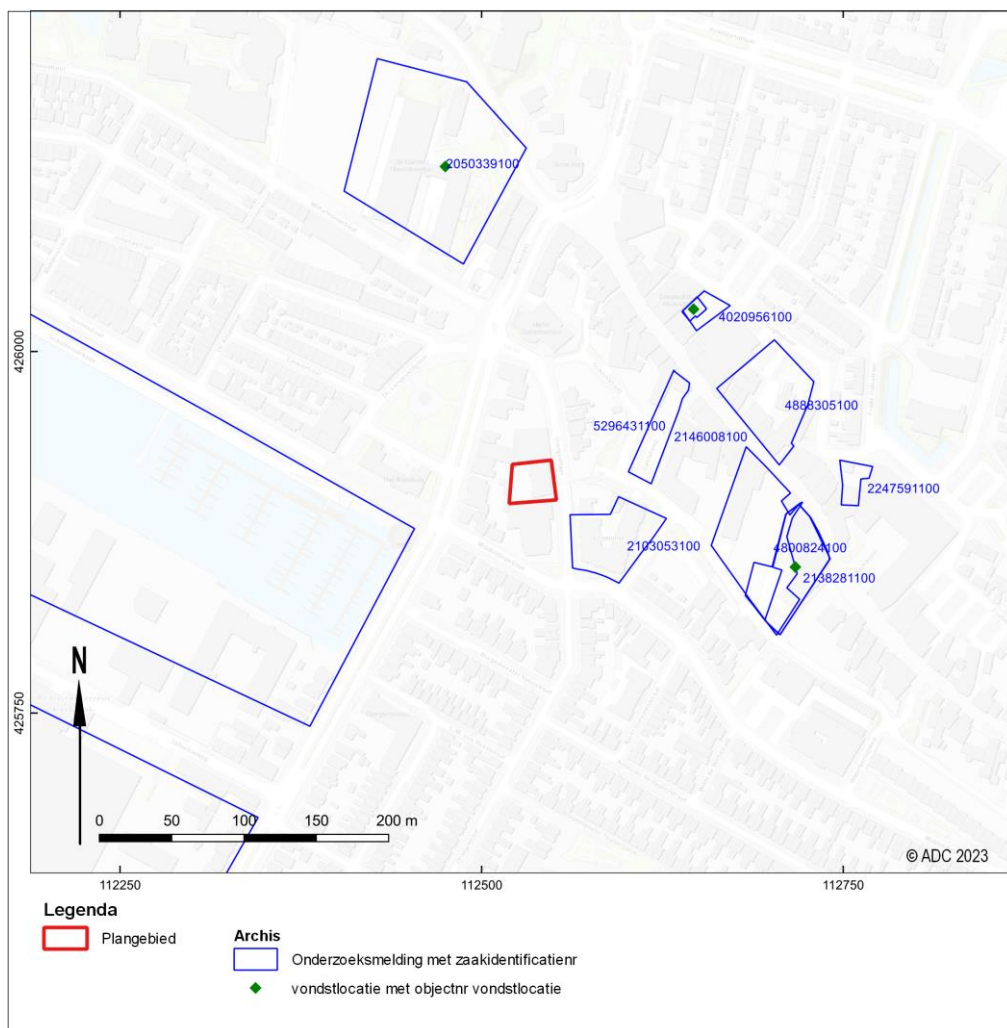

Afb. 7. Het plangebied op de kaart van het actueel hoogtebestand Nederland (AHN3)

2.3.3 Beschrijving van bekende archeologische waarden

Op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) staan in het onderzoeksgebied geen terreinen geregistreerd van archeologische waarde.

Afb. 8. Het plangebied met onderzoeksmeldingen en vondstlocaties indien van toepassing uit Archis3.1 (RCE 2022).

In het Archeologisch Informatiesysteem van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Archis3.1, staan binnen het onderzoeksgebied enkele archeologische onderzoeken geregistreerd (tabel 4). Er zijn geen losse vondstmeldingen gedaan. Alle vondstmeldingen zijn verbonden aan archeologische opgravingen.

Tabel 4. Archeologische onderzoeken uitgevoerd in het onderzoeksgebied

Archis 3 zaakidentificatie	Soort onderzoek	Resultaat	Advies
4020956100	bureau-/booronderzoek	De ondergrond bestaat uit rivierklei met ingeschakeld veen, afgedekt door Hollandveen, waar weer rivierklei over is afgezet. Hierop ligt een antropogeen dek van ca. 1,7 m dik.	Archeologische begeleiding.
4601864100	Archeologische begeleiding	Vervolg op bovenstaand onderzoek. De diepste funderingen reiken tot in top van het Hollandveen. Materiaal uit de top van de	-

Archis 3 zaakidentificatie	Soort onderzoek	Resultaat	Advies
		bovenste rivierafzettingen dateert uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd. Het antropogene dek bevat materiaal uit de 19 ^e eeuw en later.	
2050339100	bureau-/booronderzoek	De ondergrond bestaat uit komafzettingen van de Merwede, afgedekt door antropogene ophogingspakketten.	-
2146008100	bureau-/booronderzoek	Boringen zijn niet dieper dan 1,3 m -mv gezet, onverstoorde grond is niet bereikt. Er is enkel zandige klei of zand opgeboord. In beide zijn soorten zijn recente puin- en aardewerkresten aangetroffen.	Geen vervolgonderzoek
2103053100	bureau-/booronderzoek	De natuurlijke ondergrond ligt op ca. 0,70 m +NAP, bestaand uit humeuze klei met plantenresten. Dit zijn mogelijk oeverafzettingen van de Merwede. Hierover ligt een pakket verstoorde klei met resten uit de Nieuwe Tijd. Hierboven ligt een recent ophogingspakket.	Geen vervolgonderzoek
4888305100	bureau-/booronderzoek	De natuurlijke ondergrond bestaat uit Hollandveen, afgedekt door komklei. Hierboven liggen antropogene lagen uit de Late Middeleeuwen en later. De meeste boringen zijn gestuit op een puinlaag in dit antropogene pakket.	Proefsleuvenonderzoek
2247591100	bureau-/booronderzoek	Rapport onvindbaar ik Archis of DANS. Bedrijf bestaat niet meer.	Onbekend
2138281100	bureau-/booronderzoek	Tot 2 m -mv zijn ophooglagen en andere antropogene pakketten aangetroffen. Verschillende boringen zijn gestuit op ondoordringbaar puin.	Archeologische begeleiding
2202368100	Archeologische begeleiding	Vervolg op bovenstaand onderzoek. Het hoogste ophogingsdek dateert waarschijnlijk uit het begin van de 19 ^e eeuw. Daaronder ligt een opgebracht kleipakket uit waarschijnlijk een eeuw eerder. Hieronder ligt nog een niveau uit de 17 ^e eeuw.	-

In de omgeving van het plangebied zijn enkele onderzoeken uitgevoerd. Hieruit blijkt dat de omgeving van het plangebied is opgehoogd met een circa 2 m dik antropogeen pakket. Dit komt overeen met de verhoging die op het AHN zichtbaar is. Waarschijnlijk is dit pakket opgebracht in de eerste helft van de 20^e eeuw, toen de wijk werd aangelegd. Mogelijk is onder de moderne ophoging een wat ouder ophogings- of cultuurdek aanwezig. In het ophogingspakket zijn resten uit de 19^e eeuw en later aangetroffen.

Onder het ophogingspakket liggen waarschijnlijk afzettingen van de Merwede op Hollandveen. De rivierafzettingen kunnen bestaan uit oever- of komafzettingen. Hierop zijn resten uit de Late Middeleeuwen en later aangetroffen. Er is bij onderzoeken in de omgeving van het plangebied geen veraarde veentop aangetroffen. Deze is waarschijnlijk weggespoeld door de latere afzettingen van de Merwede. Hiermee zullen eventueel aanwezige archeologische resten verloren zijn gegaan. Er zijn dientengevolge geen resten ouder dan de Late Middeleeuwen aangetroffen in de omgeving van het plangebied.

2.3.4 Beschrijving van de historische situatie, mogelijke verstoringen en bouwhistorische waarden

Tabel 5. Overzicht van de historische situatie

Bron	Jaartal	Historische situatie
Kadastrale minuut ¹³	1811-1832	Het plangebied ligt buitendijks op het Kerkeplaatje. Er is verder geen detail zichtbaar. De plaat wordt gebruikt als bos / hakhout.
Bonnekaart	1882	Gedetailleerdere kaart van de buitendijkse gebieden. In of nabij het plangebied is een gebouw ingetekend. Het plangebied ligt in een zone met grasland of weidegrond.
Topografische kaart ¹⁴	1937	De huidige wijk is aangelegd, met het huidige stratenpatroon en bebouwing erlangs. Ter hoogte van het plangebied is ook bebouwing aanwezig, al is de kaart niet gedetailleerd genoeg om de exacte omvang en locatie van de bebouwing te bepalen.

Het plangebied ligt ter plaatse van de bebouwde kom van Sliedrecht. Het huidige Sliedrecht ontstond vermoedelijk na 1421 ter plaatse van de noordelijke oever van de rivier de Beneden Merwede. Het oude Sliedrecht, dat reeds wordt vermeld in een akte uit 1064, lag op de zuidelijke oever van de Beneden Merwede, maar werd verwoest tijdens de Sint Elisabethsvloed van 1421. Het is echter mogelijk dat het huidige Sliedrecht in feite een voortzetting is van het oudere, uit de Late Middeleeuwen stammende Menkenesdrecht. De oude kern van Sliedrecht betrof hoofdzakelijk lintbebouwing ter weerszijden van de parallel met de aan de Merwede gelegen dijk, het huidige dijktraject van de Molendijk/Kerkbuurt/Rivierdijk. Het plangebied ligt aan de zuidelijk, buitendijkse zijde van deze dijk. De Merwededijk is aangelegd in de Late Middeleeuwen. Op de oudste geraadpleegde kaart, de kadastrale minuut uit 1811-1832, is te zien dat het plangebied ligt ter plaatse van het Kerkplaatje, een buitendijks gelegen plaat. De gehele plaat is hier ingetekend als bos of hakhout. Op het Bonneblad uit 1882 is ter plaatse van het plangebied een pand afgebeeld, vermoedelijk een schuur.

In de jaren '30 van de 20^e eeuw is de huidige wijk aangelegd waarbij het huidige stratenpatroon is aangelegd. Ook is het plangebied dan bebouwd, al is niet duidelijk of de huidige bebouwing ook in deze tijd is aangelegd.

¹³ Beeldbank.cultureelerfgoed.nl

¹⁴ Topotijdreis.nl

Afb. 9. Het plangebied op de Kadastrale minuut uit 1811 - 1832 (beeldbank.cultureelerfgoed.nl)

Afb. 10. Het plangebied op de Bonnekaart uit 1882 (Bureau militaire verkenningen)

Afb. 11. Het plangebied op de topografische kaart uit 1937 (topotijdreis.nl)

2.4 Gespecificeerde verwachting en conclusie

De eerste, voor het bureauonderzoek opgestelde onderzoeksvraag *“Zijn in het plangebied archeologische waarden aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?”* kan als volgt worden beantwoord:

Het plangebied ligt op de noordoever van de huidige Merwede, op een voormalige buitendijkse plaat. De diepere ondergrond bestaat uit Hollandveen en rivierafzettingen. Tot in de Nieuwe Tijd lag buitendijks een droge plaat, het Kerkeplaatje. Deze werd gebruikt als bos of land voor hakhout, en had enkele gebouwen in de 19^e eeuw. In de jaren '30 van de 20^e eeuw is de hele plaat circa 2 meter opgehoogd voor de aanleg van een nieuwe wijk. Hierdoor zou het originele oppervlak van de plaat nog bewaard kunnen zijn. Bij onderzoek in de omgeving van het plangebied zijn resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd aangetroffen in de top van de natuurlijke afzettingen. In het latere antropogene ophoogdek zijn resten uit de 19^e en 20^e eeuw aangetroffen. Resten uit vroegere periodes zijn niet aangetroffen. Deze zijn waarschijnlijk geërodeerd door de Merwede.

De geplande nieuwbouw wordt op staal gefundeerd. De kans dat hierbij de natuurlijke ondergrond van het Kerkeplaatje wordt geraakt is zeer klein, als de bodemingrepen niet dieper reiken dan 1,5 m onder het maaiveld.

Karakteristiek	Omschrijving
datering:	Late Middeleeuwen-Nieuwe Tijd
complextype(n):	Nederzetting, economie
omvang:	Onbekend
landschappelijke en/of geologische context:	Op oever- of komafzettingen van de Merwede, of in een antropogeen ophoogdek.
diepteligging:	Vanaf maaiveld
locatie:	Gehele plangebied
soort vindplaats:	Vindplaats met een archeologische laag of (dijk)ophogingspakket / vindplaats met grondsporen
uiterlijke kenmerken:	Onbekende dichtheid indicatoren (onder meer hout en ander bouw materiaal); onbekende dichtheid sporen
conservering:	Onder de bestaande bebouwing vermoedelijk deels vergraven
wordt het archeologisch relevante niveau bedreigd door de voorgenomen werkzaamheden:	Ja

De beantwoording van de tweede onderzoeksvraag “*Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek kan worden geadviseerd?*” is als volgt:

Het is onwaarschijnlijk dat met de geplande ingrepen een ouder niveau zullen verstoren, tenzij de bodemingrepen dieper gaan dan 1,5 m -mv. Voor de geplande werkzaamheden wordt geen vervolgonderzoek geadviseerd.

3 Aanbeveling

ADC ArcheoProjecten adviseert om het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling, mits de graafwerkzaamheden niet dieper reiken dan 1,5 m -mv. Het is altijd mogelijk dat tijdens grondwerkzaamheden onverwacht archeologische vondsten aan het licht komen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van de grondwerkzaamheden te wijzen op de plicht deze zogenoemde toevalsvondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 5.10 en 5.11 van de Erfgoedwet. De melding dient behalve bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) tevens plaats te vinden bij de gemeente Sliedrecht.

Wij wijzen erop dat de bevoegde overheid op basis van dit rapport een selectiebesluit neemt. De mogelijkheid bestaat dat dit selectiebesluit afwijkt van het door ons opgestelde advies.

Literatuur

Alterra, 2008: *Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000; Landsdekkend digitaal bestand.*

Alterra, 2014: *Bodemkaart van Nederland 1:50.000; Landsdekkend digitaal bestand.*

Cohen, K.M., E. Stouthamer, H.J. Pierik & A.H. Geurts, 2012: *Digitaal Basisbestand
Paleogeografie van de Rijn-Maas Delta.* Utrecht.

SIKB, 2018: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA).* Gouda.

Geraadpleegde websites

<https://ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/>
<https://beeldbank.cultureelerfgoed.nl/>
<https://maps.bodemdata.nl>
<https://archis.cultureelerfgoed.nl/>
<https://bagviewer.kadaster.nl>
<https://easy.dans.knaw.nl>
<https://www.bodemloket.nl>
<https://www.dinoloket.nl/ondergrondgegevens>
<https://www.kadaster.nl/>
<https://www.ruimtelijkeplannen.nl>
<https://www.topotijdreis.nl>
<https://zoeken.cultureelerfgoed.nl/>

Lijst van afbeeldingen en tabellen

- Afb. 1. Locatie van het plangebied.
Afb. 2. Detailkaart van het plangebied.
Afb. 3. Toekomstige situatie in het plangebied
Afb. 4. Het plangebied op de geologische kaart 2021 (DINOloket.nl)
Afb. 5. De geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000 (Alterra 2008)
Afb. 6. Het plangebied op de bodemkaart van Nederland (Alterra 2014)
Afb. 7. Het plangebied op de kaart van het actueel hoogtebestand Nederland (AHN3)
Afb. 8. Het plangebied met onderzoeksmeldingen en vondstlocaties indien van toepassing uit Archis3.1 (RCE 2022).
Afb. 9. Het plangebied op de Kadastrale minuut uit 1811 - 1832 (beeldbank.cultureelerfgoed.nl)
Afb. 10. Het plangebied op de Bonnekaart uit 1882 (Bureau militaire verkenningen)
Afb. 11. Het plangebied op de topografische kaart uit 1937 (topotijdreis.nl)
- Tabel 1. Overzicht van de verschillende perioden.
Tabel 2. Aardwetenschappelijke informatie in het plangebied
Tabel 3. Lithostratigrafische opeenvolging
Tabel 4. Archeologische onderzoeken uitgevoerd in het onderzoeksgebied
Tabel 5. Overzicht van de historische situatie